

Početna Stranica > ... > Vaša Prava > Prava Maloljetnika U Sudskim Postupcima > Portugal

Prava maloljetnika u sudskim postupcima

Sadržaj omogućio

Portugal

Portugal

1. Pravna sposobnost maloljetnika

U skladu s Građanskim zakonikom (*Código Civil*) maloljetnici, odnosno osobe koje još nisu navršile 18 godina, u pravilu nemaju pravnu sposobnost. Maloljetnici pravnu sposobnost mogu ostvariti na temelju roditeljske odgovornosti i skrbništva. To su oblici pravnog zastupanja u kojima netko djeluje u ime i u interesu maloljetnika.

Maloljetnici mlađi od 18 godina u pravilu isto nemaju pravnu sposobnost. Na sudu ih mogu zastupati njihovi zastupnici, osim u pogledu radnji koje mogu obavljati osobno i slobodno. Maloljetnike čiji roditelji dijele roditeljsku odgovornost na sudu zastupaju roditelji, a za pokretanje sudskog postupka potrebna je suglasnost obaju roditelja.

Pri određivanju posljedica koje djeca i mladi snose zbog počinjenja djela koja se smatraju kaznenim djelom na temelju kaznenog prava uzimaju se u obzir dobne skupine koje ovise o primjeni različitih pravnih sustava. Stoga, ako takva djela počine:

- osobe mlađe od 12 godina, primjenjuje se pravni sustav u skladu sa Zakonom o zaštiti djece i mladih u opasnosti (*Lei de Proteção de Crianças e Jovens em Perigo*) (Zakon br. 147/99 od 1. rujna 1999.), zakon isključivo namijenjen zaštiti
- osobe u dobi od 12 do 16 godina, primjenjuje se Zakon o obrazovanju i skrbništvu (*Lei Tutelar Educativa*) (Zakon br. 166/99 od 14. rujna 1999.); tim se zakonom provode zaštitne i obrazovne mjere za obrazovanje maloljetnika za primjenu zakona i njihovo uključivanje u život zajednice na dostojanstven i odgovoran način
- osobe starije od 16 godina, te osobe snose kaznenu odgovornost i mogu biti kažnjene, pri čemu se kaznena odgovornost procjenjuje na temelju Zakona o kaznenom postupku (*Código do Processo Penal*); na mlade osobe između 16 i 21 godine primjenjuje se poseban kazneni sustav predviđen Uredbom sa zakonskom snagom br. 401/82 od 23. rujna 1982.

2. Pristup odgovarajućim postupcima

Portugalsko pravosuđe uključuje specijalizirane sudove za maloljetnike koji se bave pitanjima kao što su regulacija roditeljske odgovornosti, obveze uzdržavanja, posvojenje, primjena zaštitnih mjera i druga pitanja. Predmete povezane s azilom, imigracijom i izbjeglištvom koji uključuju maloljetnike ispituju upravni sudovi.

Točke 3. i 4. primjeri su prilagodbe sudskih postupaka koji uključuju maloljetnike. Drugi su primjeri izmjene Zakona o kaznenom postupku koje proizlaze iz prenošenja Direktive (EU) 2016/800:

- u postupcima povezanim s trgovinom ljudima ili kaznenim djelom protiv seksualne slobode i samoodređenja, postupovne radnje koje se odnose na maloljetnike, uključujući saslušanja, općenito nisu otvorene za javnost
- osobi koja nije stranka u postupku zabranjen je uvid u sudske spise u kojima je tuženik maloljetnik, neovisno o njezinu legitimnom interesu
- tijekom postupka optuženi maloljetnik ima pravo na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti, svojeg

pravnog zastupnika ili *de facto* skrbnika, ili, ako se s tim osobama ne može stupiti u kontakt ili tako zahtijevaju posebne okolnosti u interesu maloljetnika ili potrebe postupka, i samo dok traju takve okolnosti, druge odgovarajuće osobe koju imenuje maloljetnik i prihvati nadležno pravosudno tijelo.

3. Zakoni i mjere za skraćivanje rokova u predmetima koji uključuju maloljetnike

U građanskim stvarima:

- pravna obrada postupka posvojenja je hitna (članak 32. Zakona br. 143/2015 od 8. rujna 2015.)
- u skladu s Pravnim okvirom za građanske postupke povezane sa skrbništvom (*Regime Geral do Processo Tutelar Cível*) (odobrenim Zakonom br. 141/2015 od 8. rujna 2015.): *i.* građanski postupci povezani sa skrbništvom, čija odgoda može negativno utjecati na interese djeteta, nastavljaju se voditi tijekom sudskih praznika; *ii.* nalozi koji se smatraju hitnima izdaju se u roku od najviše dva dana; *iii.* ako je izrečena mjera ograničavanja ili dopunska kazna kojom se zabranjuje kontakt između roditelja ili ako su ozbiljno ugrožena prava i sigurnost žrtava obiteljskog nasilja i drugih oblika nasilja u obitelji, kao što je tjelesno ili seksualno zlostavljanje djece, javni tužitelj dužan je u roku od 48 sati od saznanja za nastalu situaciju zatražiti uređenje ili izmjenu propisa kojim se uređuje izvršavanje roditeljske odgovornosti za maloljetnika; *iv.* rasprava i suđenje traju neprekidno i mogu se prekinuti samo zbog više sile ili krajnje nužnosti.

U kaznenim stvarima:

- u skladu sa Zakonom o obrazovanju i skrbništvu (Zakon br. 166/99 od 14. rujna 1999.): *i.* postupak povezan s maloljetnikom koji je stavljen pod preventivnu zaštitu u javnu ili privatnu ustanovu ili ustanovu za zadržavanje ili je interniran radi pribavljanja stručnog mišljenja o njegovoj osobnosti nastavlja se voditi tijekom sudskih praznika; *ii.* ako kašnjenje u postupku može negativno utjecati na maloljetnika, sud obrazloženim rješenjem odlučuje da se postupak smatra hitnim i da se vodi tijekom sudskih praznika; *iii.* ako je izrečena mjera internacije i na nju je uložena žalba, postupak će se smatrati hitnim i vodit će se tijekom sudskih praznika; *iv.* nalozi koji se smatraju hitnima izdaju se u roku od dva dana.

4. Posebni mehanizmi i postupci podrške djetetu i najboljem interesu djeteta

U građanskim sudskim postupcima i pitanjima povezanim s propisom o izvršavanju roditeljske odgovornosti maloljetnika se mora saslušati ako je stariji od 12 godina ili ako je mlađi, ali može razumjeti pitanja o kojima se raspravlja, pri čemu se uzimaju u obzir njegova dob i zrelost. Osim toga, načelo saslušanja i sudjelovanja djece jedno je od vodećih načela postupka građanskog skrbništva uređenog Pravnim okvirom za građanske postupke povezane sa skrbništvom. Člankom 5. stavkom 1. ovog okvira predviđa se da se „*djeca mogu saslušati i da će pravosudna tijela uzeti u obzir njihovo mišljenje pri određivanju najboljeg interesa djeteta*“.

Ako je dijete žrtva kaznenog djela, Pravilnikom o žrtvama (*Estatuto da Vítima*) (odobrenim Zakonom br. 130/2015 od 4. rujna 2015. kojim se prenosi Direktiva 2012/29/EU) osobito se utvrđuje:

- i.* pravo djeteta na saslušanje u kaznenim postupcima, pri čemu treba uzeti u obzir njegovu dob i zrelost;
- ii.* obveza imenovanja odvjetnika kad su interesi djeteta u sukobu s interesima njegovih roditelja, pravnog zastupnika ili *de facto* skrbnika i kad to dijete odgovarajućeg stupnja zrelosti zatraži od suda te
- iii.* da se njihove izjave tijekom kaznene istrage snime kao audiosnimke ili audiovizualne snimke kako bi se mogle koristiti kao dokaz na suđenju. U tu svrhu, izjave se uzimaju u neformalnom, privatnom okruženju kako bi se osobito osigurala spontanost i iskrenost odgovora.

Pravo djece na sudjelovanje i saslušanje utvrđuje se Zakonom o zaštiti djece i mladih u opasnosti na temelju četiriju vrsta odredbi:

- a) onih koje se odnose na djecu u dobi od 12 godina ili stariju;
- b) onih koje se odnose na djecu mlađu od 12 godina;

c) onih koje se ne odnose ni na koju dob te

d) onih u kojima se navodi samo kriterij zrelosti.

Jedno od općih načela koje obilježava postupak skrbništva predviđen u Zakonu o obrazovanju i skrbništvu je načelo saslušanja djece (članak 47.). Tim se zakonom ujedno utvrđuje pravo maloljetnika na sudjelovanje u bilo kojem postupku, čak i ako je u pritvoru ili istražnom zatvoru. Maloljetnik se pritom osjeća slobodno i što je ugodnije moguće (članak 45.).

5. Izvršenje odluka koje se odnose na maloljetnike

Odluke koje se donose u građanskim postupcima u kojima su maloljetnici tužitelji ili tuženici u pravilu se izvršavaju na isti način kao i one u kojima su, u istim uvjetima, tužitelji ili tuženici odrasle osobe.

Unatoč tomu, postoje pitanja i okolnosti koje opravdavaju postojanje posebnog pravnog okvira. Stoga, s obzirom na propis o izvršavanju roditeljske odgovornosti, kad postoji opasnost od nepoštovanja odluke, sudac može narediti da se provedba dogovora koji su uspostavile tehničke savjetodavne službe prati tijekom određenog razdoblja (Pravni okvir za građanske postupke povezane sa skrbništvom). Kad je riječ o obvezama uzdržavanja, nepoštovanje obveze plaćanja uzdržavanja kažnjivo je zakonom iako je za pokretanje kaznenog postupka potrebna pritužba (članak 250. Kaznenog zakona (*Código Penal*)).

Prema kaznenom pravu tri mjere predostrožnosti predviđene Zakonom o obrazovanju i skrbništvu (vraćanje maloljetnika roditeljima, pravnom zastupniku, udomiteljskoj obitelji, *de facto* skrbniku ili drugoj odgovarajućoj osobi, uz obveze koje su određene maloljetniku, smještanje maloljetnika u javnu ili privatnu ustanovu i smještanje maloljetnika u ustanovu za zadržavanje) zamjenjuju se, po službenoj dužnosti ili na zahtjev suda, ako sudac zaključi da se primijenjenom mjerom ne postižu predviđene svrhe. U svakom slučaju sud ih po službenoj dužnosti preispituje svaka dva mjeseca.

Sud u svojim odlukama imenuje tijelo nadležno za nadzor i osiguravanje provedbe primijenjene mjere. Osim ako je zakonom određeno tijelo nadležno za nadzor i osiguravanje provedbe mjere, sud provedbu mjere može povjeriti javnoj službi, socijalnoj ustanovi, nevladinoj organizaciji, udruzi, sportskom klubu ili bilo kojem drugom javnom ili privatnom tijelu ili osobi koje smatra primjerenima. Imenovano tijelo mora obavijestiti sud, pod uvjetima i u rokovima predviđenima zakonom ili, ako se zakonom ništa ne predviđa, u rokovima koje odredi sud, o provedbi primijenjene mjere i o napretku odgojnog procesa maloljetnika te o svim okolnostima koje mogu opravdati preispitivanje mjera.

6. Posvojenje

Posvojenje je oblik uspostavljanja odnosa srodstva između djeteta koje je oduzeto obitelji i osobe ili para te se o njemu odlučuje na temelju presude. Sudska odluka o posvojenju donosi se samo ako postoje opravdani razlozi za posvojenje, ako se odlukom djetetu donosi stvarna korist, ako se time drugoj djeci posvojitelja ne nameću nepoštene žrtve i ako postoji razumno očekivanje da će veza između posvojitelja i djeteta ili mlade osobe biti identična odnosu srodstva.

Na temelju presude o posvojenju posvojeno dijete ili mlada osoba:

- stječe status djeteta posvojitelja za sve pravne svrhe, s pravima i obvezama istovjetnima onima koje proizlaze iz prirodnog odnosa srodstva te postaje dijelom obitelji posvojitelja
- prekida obiteljske odnose i kontakte s biološkom obitelji, osim u slučajevima predviđenima zakonom, osobito s biološkom braćom i sestrama, ako na to pristanu posvojitelji i ako je održavanje takvih kontakata u najboljem interesu posvojenog djeteta
- gubi svoje izvorno prezime i stječe posvojiteljevo prezime
- može, na zahtjev posvojitelja i ako sud smatra da je to u njegovu najboljem interesu te kako bi se olakšalo uključivanje u obitelj, promijeniti svoje ime.

U skladu s Građanskim zakonikom dijete mogu posvojiti sljedeće osobe:

- dvije osobe (čak i ako su istog spola) stare 25 godina ili više koje su u braku duže od četiri godine (uključujući vrijeme provedeno u izvanbračnoj zajednici neposredno prije braka), pod uvjetom da nisu

zakonski rastavljene

- osoba stara 30 ili više godina ili starija od 25 godina ako je posvojenik supružnikovo dijete.

Treba napomenuti da u pravilu:

- posvojitelj ne smije biti stariji od 60 godina u trenutku kad su mu dijete ili mlada osoba službeno povjereni na posvojenje
- od 50. godine života razlika u godinama između posvojitelja i posvojenika ne smije biti veća od 50 godina, osim ako to opravdavaju ozbiljni razlozi i interesi posvojenika (npr. posvojenik je brat ili sestra drugih posvojenika i razlika u dobi od 50 godina odnosi se samo na posvojenika).

Posvojenik stariji od 12 godina mora pristati na posvojenje. Sud mora saslušati posvojenika u prisutnosti javnog tužitelja, pod uvjetima i u skladu s pravilima utvrđenima za saslušanje djece u građanskim postupcima povezanim sa skrbništvom.

Prema Zakonu br. 143/2015 od 8. rujna 2015., posvojenici mlađi od 16 godina ne mogu tražiti pristup informacijama o svojem podrijetlu. Posvojenik takav pristup može zatražiti izričito nakon što navršši 16 godina. Međutim, do navršenih 18 godina uvijek je potreban pristanak posvojitelja ili pravnog zastupnika. Ako je zahtjev za pristup informacijama podnesen iz ozbiljnih razloga, osobito ako je u pitanju zdravlje posvojenog maloljetnika, sud može na zahtjev roditelja ili javnog tužitelja odobriti pristup informacijama o osobnoj povijesti posvojenog maloljetnika.

Zakonom br. 143/2015 od 8. rujna 2015. uređuju se nacionalni i međunarodni postupci posvojenja i intervencije tijela nadležnih u tim postupcima.

■ Posljednji put ažurirano: 27/02/2025

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.